

CULTURA DE MORT

Ací no ens mourem de la superfície fenomènica.

L'òvul femení fecundat per l'espermatozou masculí dona el zigot, la llavor humana.

La vida d'un humà o, en general, la vida d'un pluricel·lular, ens agrada o no, a partir d'un zigot, en el seu desenvolupament, descriu una mena de corba semblant a la campana de Gauss, amb una pujada, primer, des de baix, lenta, després ràpida i, finalment, a la part més alta, una altra vegada lenta, i una baixada simètrica, a dalt, lenta, després ràpida i, finalment a la part més baixa, de nou lenta, fins que s'acaba.

Als humans necis els agradaria pujar, sempre pujar i expandir-se. La nostra és una cultura de vida exagerada en el sentit de voluntat de creixement permanent. No volem la cultura de mort que és la baixada inexorable. (I no oblidem que després de la mort no hi ha després, que el temps es fa en la vida i no la vida en el temps). Si parlem des de la biologia podríem dir que tota la nostra cultura és orientada, llevat de rares excepcions, gairebé sempre cruels i bel·licoses, a la preservació i a l'expandiment de la vida mèdicament, pedagògicament, socialment, jurídicament, religiosament, etc. La vida és sagrada! No acabem de creure en el sagrat. Però la vida és sagrada. Sembla que la mort, no!

En un ésser vivent la cultura de la vida és un procés laboriós de creixement progressiu de l'individu des del zigot, la mínima expressió de la individualitat vivent, fins al desplegament ple, la maduresa. Aquest desenvolupament ple es pot entendre en dos sentits, un de restringit: fins quan l'individu arriba a esdevenir fèrtil, i un d'ampli: fins quan el cos de l'individu arriba a la seva dimensió particular màxima. Considero cultura de la vida de l'individu tot l'esforç de cura i desenvolupament del propi cos fins que assoleix el límit màxim d'expandiment particular. Un arbre o un animal creixen i creixen fins que s'atura llur creixement. Després, durant un temps, es practica el manteniment, també cultura de vida a contrapèl, i, tot i que el cos cessi de créixer i iniciï la davallada, els costosos esforços individuals i socials que s'esmercen a favor de l'ancianitat i fins a la mort segueixen pertanyent, malgrat això, a la cultura de la vida. El manteniment en vida dels nostres vells representa un important pes en els pressuposts d'aquesta nostra societat de decrepituds inacabables mercès als avenços de la ciència mèdica. No hi ha manera de morir-se! No és que vulgui matar vells. Trobo exemplar i d'un molt alt valor ètic l'esforç que fan familiars i seguretat social per perllongar al màxim la vida de les persones, fins i tot la dels discapacitats o dels disminuïts. Crec, que jo faria igual en aitals

circumstàncies, i estic agraït d'antuvi a tots aquells amics que se m'han ofert o se m'oferirien a vetllar el possible llarg descens de la meva vida.

No parlo dels altres, em parlo a mi. I desitjaria que cadascú es parlés a ell mateix. Em sembla que tant important és la cultura de la vida com la de la mort. I, ¿què és la cultura de la mort? Així com la de la vida dura gairebé fins al final, fins als darrers auxilis, d'altra banda actualment obligats jurídicament, la de la mort pot començar molt d'hora. Considero que aquesta cultura tan marginada és molt positiva. El seu inici és en l'inici de la pubertat, en el moment en que el cos vivent esdevé fèrtil. Si la vida és el pas del zigot al cos desenvolupat de l'individu pluricel·lular, la mort és el pas invers de l'individu plenament desenvolupat al nou zigot. La vida és la descodificació de la informació emmagatzemada en el zigot. La mort no és res de negatiu, ans és la codificació de la vida individual en el nou zigot, en la nova llavor. Si mirem les coses antropomòrficament, sembla que té més mèrit codificar la complexa i llarga vida del metazou en una insignificant llavor, que descodificar el programa de la llavor per construir el vivent madur. Sigui com sigui, podríem dir que codificar és la cultura de mort i descodificar és la cultura de vida.

Aquesta cultura de mort transforma tots els teixits, òrgans, aparells i sistemes i totes les experiències de la pròpia vida, fins al moment de crear un zigot, en un nanoprograma genètic, resultat de la síntesi dels cromosomes de dues cèl·lules d'individus de la mateixa espècie i de sexe oposat, programació ubicada en el nucli del zigot. Des de la pubertat i al llarg de tota llur vida els individus vivents van codificant i llançant codis (gamets) en vista a la fecundació. En resulten llavors sempre diferents. No és el mateix la vida d'un jove que la vida d'un gran. Per consegüent tampoc ho són les seves llavors. Aquestes porten codificacions en part comunes i en part variades segons el ritme de la vida encara no viscuda o ja viscuda. A partir de la pubertat, biològicament, és més important la codificació mortuòria de la llavor que el desenvolupament i les aventures de l'individu, a la vida particular del qual, la nostra civilització liberal concedeix tanta importància, seguretat, recursos i atencions.

Deixem l'àmbit biològic i anem a l'àmbit social. En aquest cas la codificació no es fa a través de gens i cromosomes del zigot. Es realitza i es guarda en la memòria cerebral de cadascú, enriquida per l'herència i l'educació, i, cada dia més, es realitza i es guarda en els escrits, fotogrames, diagrames, pentagrames, etc., sobre paper o en cassettes, cintes, disquets, discs compactes i altres mitjans o suports cada cop més sofisticats i sempre físics que, per consegüent, descarreguen llur pes sobre la biologia dels individus.

Els humans en la societat, sobretot en les primeres etapes de la vida, descodifiquen la cultura rebuda a través de l'aprenentatge i l'educació, i en disposen per desenvolupar llur vocació lliure, més o menys ajudada per les circumstàncies i les oportunitats, en comunió amb tot l'entorn. Però cal que el creixement i expandiment de cadascú aprengui a prendre consciència dels seus límits. Cal saber iniciar i dur a terme, en els moments adequats, la cultura recodificadora de la mort. Cal saber-se anar retirant poc a poc del protagonisme personalista de la vida i dedicar-se més a preparar i llançar llavors de moment silencioses amb l'experiència i la saviesa acumulades al llarg de la pròpia vida. Tant si es tenen fills (biològics) com si no, cal vetllar, en el nivell social, la creació, conservació i fructificació de llavors positives de futur, sense perseguir resultats i llüiments particulars immediats ("en pròpia vida"). Uns sembren, altres cullen. I cal també que els qui cullen sembrin per a altres. Saber, en el confinament de la fase minvant de la vida, codificar tot allò de bo i socialment valuós, que ha produït aquesta nostra vida, és tot un art, humil i callat. Cal que la llavor, tot caient a terra, mori a ella mateixa. Només així donarà ver fruit. Cultura de la mort: morir lliurement a un mateix per donar vida nova i abundant, no pròpia.

Per si algú no ho sabia, des de fa temps, estic intentant submergir-me de ple, amb uns quants anys a l'esquena, en la feina de codificació de la vida viscuda per mi i amb els meus.

Lluís Maria Xirinacs i Damians. Barcelona. 18.6.2007.